

ORTA ÇAĞ TARIHI

Editör

Prof. Dr. Selim Hilmi ÖZKAN

Bölüm Yazarları

Doç. Dr. Abdullah KAYA • Doç. Dr. Bekir BİÇER • Doç. Dr. Murat KEÇİŞ

Doç. Ahmet SAĞLAM • Dr. Emrullah KALELİ

Doç. Fatih Mehmet BERK • Doç. Hasan AKYOL

Dr. Hüseyin KAYHAN • Dr. Mehmet AYHAN

Doç. Mehmet ÖZMENLİ • Dr. Muammer ULUTÜRK

Dr. Mustafa AKKUŞ • Dr. Selim KARAKAŞ

BÖLÜM YAZARLARI

BİRİNCİ KISIM

Birinci Bölüm

İslamiyet'in Doğuşu ve Hz. Muhammed'in (a.s.) Hayatı
Dr. Mehmet AYHAN

İkinci Bölüm

Hülefa-i Raşidin Dönemi (632-661)
Dr. Mustafa AKKUŞ

Üçüncü Bölüm

Emeviler (661-750) ve Endülüs Emevileri Dönemi (756-1492)
Doç. Mehmet ÖZMENLİ

Dördüncü Bölüm

Abbasiler Dönemi (750-1258)
Dr. Hüseyin KAYHAN

Beşinci Bölüm

İslam Öncesi Türk Dünyası ve Türk Devletleri
Dr. Selim KARAKAŞ

Altıncı Bölüm

Türklerin İslamı Kabulü, İlk Müslüman Türk Devletleri ve Moğollar
Doç. Dr. Bekir BİÇER & Doç. Ahmet SAĞLAM

Yedinci Bölüm

İlk Müslüman Türk Devletlerinde Kültür ve Uygarlık
Dr. Muammer ULUTÜRK

İKİNCİ KISIM

Birinci Bölüm

Hristiyanlığın Doğuşu ve Yayılması
Doç. Hasan AKYOL

İkinci Bölüm

Kavimler Göçü ve Feodalite
Doç. Dr. Murat KEÇİŞ

Üçüncü Bölüm

Roma İmparatorluğu
Doç. Fatih Mehmet BERK

Dördüncü Bölüm

Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu (330-1453)
Doç. Dr. Abdullah KAYA

Beşinci Bölüm

Haçlı Seferleri ve İslam Dünyası
Dr. Emrullah KALELİ

İçindekiler

Önsöz.....	15
------------	----

BİRİNCİ KISIM İSLAMİYETİN DOĞUŞU VE 1453'E KADAR İSLAM DÜNYASI (571-1453)

Birinci Bölüm

İslamiyetin Doğuşu ve Hz. Muhammed'in (a.s.) Hayatı	19
1. Hz. Muhammed'in (a.s.) Doğumu, Çocukluğu ve Yetiřmesi	19
2. Peygamber Olarak Görevlendirilmesi: Mekke Dönemi.....	22
2.1. Habeřistan'a Hicret.....	24
2.2. İsrâ ve Mi'râc Mucizesi	25
3. Medine'ye Hicret: Medine Dönemi	28
3.1. Hz. Peygamber'in Medine'deki Faaliyetleri.....	29
3.1.1. Bedir Savaşı	30
3.1.2. Uhud Savaşı	31
3.1.3. Hendek Savaşı.....	32
3.1.4. Hudeybiye Antlaşması (H 6/M 628).....	34
3.1.5. Hz. Peygamber'in (a.s.) İslâm'a Davet Mektupları	35
3.1.6. Mekke'nin Fethi 8/630.....	36
4. Veda Haccı ve Veda Hutbesi.....	38
5. Hz. Peygamber'in (a.s.) Vefatı	39

İkinci Bölüm

Hülefa-i Raşidin Dönemi (632-661)	43
1. Hz. Ebû Bekir Dönemi (632-634).....	44
1.1. Hz Ebu Bekir'in Hayatı	44
1.2. Hz Ebû Bekir'in Halife Seçilmesi	46
1.3. Üsâme Ordusunun Sefere Gönderilmesi.....	48

1.4. Ridde Olayları.....	49
1.4.1. İrtidad Olayları ve Sebepleri.....	49
1.4.2. Mürtedlerin Kontrol Altına Alınması	50
1.5. Kur'an-ı Kerim'in Toplanması.....	52
1.6. Hz. Ebû Bekir Dönemi Fetihleri.....	53
1.6.1. Irak Fetihleri	54
1.6.2. Suriye Fetihleri	55
1.7. Hz. Ebû Bekir'in vefatı, Şahsiyeti ve Yönetim Anlayışı.....	56
1.7.1. Hz. Ebû Bekir'in vefatı	56
1.7.2. Hz. Ebû Bekir'in Şahsiyeti.....	57
1.7.3. Hz. Ebû Bekir'in Yönetim Anlayışı.....	60
2. Hz. Ömer Dönemi (634-644)	64
2.1. Hz. Ömer'in Hayatı ve Kişiliği	64
2.2. Hz. Ömer'in Halife Seçilmesi	67
2.3. Hz. Ömer Dönemi Fetihleri	68
2.3.1. Irak-İran Fetihleri.....	69
2.3.2. Suriye Fetihleri	70
2.3.3. Mısır ve Kuzey Afrika Fetihleri.....	72
2.4. Hz. Ömer'in İdari Faaliyetleri	73
2.4.1. Vilayetlerin İdaresi Vali ve Diğer Görevliler	73
2.4.2. Yönetim Anlayışı.....	75
2.4.3. Beytülmal.....	77
2.4.4. Divan Teşkilatı	78
2.4.5. Adalet Teşkilatı.....	80
2.4.6. Eğitim- Öğretim.....	81
2.4.7. Kültür ve Medeniyet	82
2.5. Hz. Ömer'in Şehadeti.....	83
3. Hz. Osman Dönemi (644-656).....	84
3.1. Hz. Osman'ın Hayatı, Kişiliği ve Halife Seçilmesi.....	85
3.1.1. Hz. Osman'ın Hayatı	85
3.1.2. Hz. Osman'ın Kişiliği	87
3.1.3. Halife Seçilmesi.....	88
3.2. Hz. Osman Dönemi Fetih Hareketleri	89
3.2.1. Kuzey ve Doğu Bölgelerdeki Fetihler	90
3.2.2. Batıdaki Fetihler	90
3.2.3. Deniz Seferleri.....	91
3.3. Kur'an-ı Kerim'in İstinsahı	92

3.4. Dâhili Problemler ve İsyân.....	93
3.4.1. İç Huzursuzluğun Sebepleri	94
3.4.2. Fitne Hareketleri ve Yatıştırma Çabaları.....	95
3.4.3. Hz. Osman'a Karşı İsyân Faaliyeti	98
3.5. Hz. Osman'ın Şehadeti.....	100
4. Hz. Ali Dönemi (656-661).....	102
4.1. Hz Ali'nin Hayatı, Kişiliği ve Halife Oluşu	102
4.1.1. Hz Ali'nin Hayatı ve Kişiliği	102
4.1.2. Hilâfete Gelişi.....	105
4.2. Hz. Ali'nin Yönetim Anlayışı ve İlk Faaliyetleri	106
4.3. Cemel Olayı.....	107
4.4. Sıffin Savaşı ve Tahkim.....	110
4.4.1. Sıffin'de Karşılaşma ve Çatışma.....	110
4.4.2. Tahkim ve Hakem Olayı.....	112
4.5. Hâriciler ve Nehrevân Savaşı.....	114
4.5.1. Hâriciliğin Doğuşu ve Sebepleri.....	115
4.5.2. Nehrevân Savaşı.....	116
4.6. Hz. Ali'ye Suikast ve Şehit Edilmesi.....	118
4.7. Hz. Hasan'ın Halife Seçilmesi ve Hilafetin Emevilere Geçışı.....	118

Üçüncü Bölüm

Emeviler (661-750) ve Endülüs Emevileri Dönemi (756-1492) 123

1. Emevi Devleti'nin Kuruluşu (Sufyaniler Dönemi).....	123
1.1. Muaviye Zamanı (661-680)	124
1.1.1. Fetihler Yeniden Başlıyor	125
1.1.2. Hz. Muaviye Devri'nin Özellikleri	126
1.2. Yezid -I'in Halifeliği (680-683).....	128
1.2.1. Kerbela Faciası.....	129
1.2.2. Yezid'in Ölümüne Kadar İfrikiyye, Harre ve Hicaz Olayları.....	130
1.3. II. Muaviye bin Yezid.....	130
2. Halifeliğin Mervaniler Koluna Geçışı	130
2.1. Abdümelik bin Mervan (685-705).....	130
2.1.1. Ayaklanmaların Bastırılması	131
2.1.2. Afrika ve Anadolu'da Fetih Hareketleri.....	132
2.1.3. Abdümelik Zamanında Kurumların Araplaştırılması (İslamlaştırılması) ve Geliştirilmesi	133
2.1.4. Abdümelik Dönemine Haccac bin Yusuf'un Katkıları	134

2.2. I. Velid bin Abdülmelik (705-715).....	135
2.2.1. Maveraünnehir'in Fethi.....	135
2.2.2. Anadolu'daki Fetih Hareketleri	136
2.2.3. Kuzey Afrika ve İspanya'nın Fethi.....	136
3. Sonun Başlangıcı; Son Mervani Halifeleri.....	138
3.1. Süleyman bin Abdülmelik (715-717)	138
2.2. Ömer bin Abdülaziz (717-720)	139
3. Emevilerin Duraklaması ve Çöküşü	140
4. Emevi Devleti'nin Yıkılış Sebepleri.....	142
5. İspanyadaki Endülüs Emevi Hilafeti (756-1492).....	144
5.1. Bağımsız Emirlikler Dönemi (756-929).....	145
5.2. Kurtuba Halifelik İdaresi (929-1031).....	147
5.3. Parçalanma ve Hanedanlar Dönemi (1031-1492).....	148
5.3.1. Mülüküt-Tavaif (Melikler Dönemi) (1031-1090).....	148
5.3.2. Murabıtlar Dönemi (1090-1147)	149
5.3.3. Muvahhitler Dönemi (1147-1229)	149
5.3.4. Gırnata Benî Ahmer Emirliği (Nasriler) (1238-1492)	150
6. Osmanlı'nın Endülüs Müslümanlarına Yardımı.....	151
Dördüncü Bölüm	
Abbassiler Dönemi (750-1258)	155
1. Kuruluşundan Buveyhilerin İstilasına Kadar (750-945).....	155
2. Buveyhilerin Hâkimiyeti Devri (945-1055).....	177
3. Selçukluların Hâkimiyeti Devri (1055-1152).....	182
4. Halifeliğin Bağımsızlığını Kazanmasından Moğol İstilasına ile Yıkılışına Kadarki Devir (1152-1258)	191
Beşinci Bölüm	
İslam Öncesi Türk Dünyası ve Türk Devletleri	201
1. Türk Adı.....	202
2. Türklerin Anayurdu	203
3. Eski Kültür Çevreleri ve Türk Göçleri	205
4. İlk Türk Devletleri	208
4.1. Asya (Büyük Hun) Devleti.....	208
4.2. I. ve II. Gök Türk Devleti.....	212
4.3. Uyurlar	217

5. Diğer Türk Devletleri ve Toplulukları	222
5.1. Tabgaçlar	222
5.2. Akhunlar/Eftalitler.....	222
5.3. Avrupa Hun Devleti	223
5.4. Kırgızlar.....	228
5.5. Türgişler	229
5.6. Karluklar	230
5.7. Avarlar	231
5.8. Sabir/Sibir/Sabarlar	233
5.9. Hazarlar.....	234
5.10. Bulgarlar.....	237
5.11. Peçenekler.....	239
5.12. Uzlar	240
5.13. Kuman–Kıpçaklar	241
6. İslam Öncesi Türk Devletlerinde Kültür ve Medeniyet	243
6.1. Devlet ve Yönetim	243
6.2. Ordu	246
6.3. Sosyal ve Ekonomik Hayat.....	248
6.4. Din ve İnanış	252
6.5. Yazı, Dil, Edebiyat ve Sanat.....	256

Altıncı Bölüm

Türklerin İslamı Kabulü, İlk Müslüman Türk Devletleri ve Moğollar. 259

A. İlk Müslüman Türk Devletleri	259
1. Türkler ve İslamiyet	259
2. Türklerle Müslümanların İlişkileri.....	261
3. Türklerin İslamlaşma Süreci.....	262
4. İlk Müslüman Türk Devletleri	265
1.1. Bulgarlar (İdil- Volga Bulgarları)	265
1.2. Karahanlılar.....	266
1.3. Gazneliler (963-1186).....	271
1.4. Büyük Selçuklu Devleti (1040-1157)	275
1.5. Anadolu Selçukluları (1077- 1308)	283
1.6. Anadolu Beylikleri	290
B. Mısır ve Suriye’de Kurulan Türk İslam Devletleri	293
1. Tolunoğulları (868-905)	294

2. İhşidiler (935-969)	298
3. Fâtımiler (909-1171)	302
4. Eyyübiler (1171-1250)	308
5. Memlûk Türk Devleti (1250-1517)	314
C. Moğollar	323
1. Altın Orda Hanlığı.....	325
2. İlhanlılar	326
3. Çağatay Hanlığı	329
4. Kubilay/Yüan Hanlığı	330
Yedinci Bölüm	
İlk Müslüman Türk Devletlerinde Kültür ve Uygarlık	333
1. İlk Müslüman Türk Devletlerinde Hükümdarlık ve Devlet Yönetimi	333
1.1. Karahanlılarda Hükümdarlık	333
1.2. Karahanlılarda Hükümdarın Görevleri	335
1.3. Karahanlılarda Devlet Teşkilâtı	336
1.4. Gaznelilerde Hükümdarlık.....	337
1.5. Gaznelilerde Devlet Teşkilatı	337
1.6. Harezmşahlarda Hükümdarlık.....	338
1.7. Harezmşahlarda Devlet Teşkilâtı	338
1.8. Büyük Selçuklularda Hükümdarlık.....	340
1.9. Büyük Selçuklularda Hükümdarlık Alâmetleri	342
1.10. Büyük Selçuklularda Devlet Teşkilâtı	343
1.11. Büyük Selçuklularda Büyük Divân (Hükümet)	344
1.12. Memlûklerde Hükümdarlık	345
1.13. Memlûklerde Devlet Teşkilâtı	346
2. İlk Müslüman Türk Devletlerinde Askeri Teşkilat	347
2.1. Karahanlılarda Askeri Teşkilat	347
2.2. Gaznelilerde Askeri Teşkilat	349
2.3. Harezmşahlarda Askeri Teşkilat	351
2.4. Büyük Selçuklularda Askeri Teşkilat	352
2.5. Memlûklerde Askeri Teşkilat.....	355
3. İlk Müslüman Türk Devletlerinde Adli Teşkilat.....	358
3.1. Karahanlılarda Adli Teşkilat	358
3.2. Gaznelilerde Adli Teşkilat	359

3.3. Harezmlilerde Adli Teşkilat	359
3.4. Büyük Selçuklularda Adli Teşkilat	360
3.5. Memlûklerde Adli Teşkilat	361
5. İlk Müslüman Türk Devletlerinde Toprak İdaresi ve Mali Yapı.....	362
5.1. Harezmsahlarda Toprak İdaresi.....	362
5.2. Büyük Selçuklularda Toprak İdaresi.....	362
5.3. Büyük Selçuklularda İktisadi Hayat	365
5.4. Memlûklerde Toprak İdaresi	366
5.5. Memlûklerde İktisadi Hayat.....	367
5.6. Memlûklerde Zıraat Faaliyetleri.....	368
5.7. Memlûklerde Ticaret.....	369
6. İlk Müslüman Türk Devletlerinde İlim Kültür ve Sanat.....	370
6.1. Karahanlılarda İlim Kültür ve Sanat.....	370
6.2. Gaznelilerde İlim Kültür ve Sanat	371
6.3. Harezmsahlarda İlim Kültür ve Sanat	373
6.4. Selçuklularda İlim Kültür ve Sanat.....	376
6.5. Memlûklerde İlim Kültür ve Sanat.....	378
7. İlk Müslüman Türk Devletlerinde Toplumsal Yapı	380
7.1. Harezmsahlarda Toplumsal Yapı.....	380
7.2. Selçuklularda Toplumsal yapı	381
7.3. Memlûklerde Toplumsal Yapı	383
8. İlk Müslüman Türk Devletlerinde Mimari ve Sanat	384
8.1. Karahanlılarda Mimari ve Sanat.....	384
8.2. Gaznelilerde Mimari ve Sanat	385
8.3. Büyük Selçuklularda Mimari ve Sanat	387
8.4. Memlûklerde Mimari ve Sanat.....	388

İKİNCİ KISIM
HİSTİYANLIĞIN YAYILIŞI
VE ORTAÇAĞ'DA AVRUPA (395-1453)

Birinci Bölüm

Hristiyanlığın Doğuşu ve Yayılması.....	393
--	------------

1. Hristiyanlık.....	393
-----------------------------	------------

1.1. İnanç ve İbadet Sistemi.....	394
-----------------------------------	-----

1.2. Kutsal Kitaplar.....	397
1.3. Mezhepler	398
1.3.1. Katolik Mezhebi.....	399
1.3.2. Ortodoks Mezhebi.....	399
1.3.3. Protestan Mezhebi.....	400
2. Hristiyanlığın Doğuşu.....	400
2.1. Hristiyanlığın Doğuşu ve Yayılışı Sürecinde Roma İmparatorluğunun Dinî Yapısı.....	401
2.2. Hz. İsa	410
3. Hristiyanlığın Yayılışı.....	414
3.1. Havariler ve İlk Kudüs Cemaati	414
3.2. Pavlos ve Hristiyanlık	417
3.3. Hristiyanlığın Yayılışı Karşısında Roma İmparatorluğu.....	421
3.3.1. Büyük Konstantin Dönemine Kadar Hristiyanlık ve Roma İmparatorluğu.....	421
3.3.2. Konstantinus'tan Theodosius'a Hristiyanlık ve Hristiyanlığın, Devletin Resmî Dini Oluşu.....	426
İkinci Bölüm	
Kavimler Göçü ve Feodalite.....	433
1. Kavimler Göçü.....	433
2. Feodalite.....	457
1.1. Feodalitenin Doğuşu ve Yayılması.....	458
1.2. Feodalitenin Özellikleri	467
Üçüncü Bölüm	
Roma İmparatorluğu.....	473
1. Roma İmparatorluğu	473
2. İtalya Coğrafyası.....	479
3. Roma'nın Kuruluş Efsanesi	483
4. Erken Dönem İtalya	488
5. Roma Krallık Dönemi (M.Ö.753-M.Ö. 510) ve Etrüskler.....	490
6. Roma Cumhuriyet Dönemi (M.Ö.510-M.Ö. 27).....	495
6.1. Patrici, Pleb Mücadelesi ve 12 Levha Kanunu	499
6.2. Roma Cumhuriyet Dönemi Sonları.....	503

7. Roma İmparatorluk Dönemi (M.Ö. 27- M.S. 476) ve İlk İmparator Augustus (M.Ö.27-M.S. 14).....	506
8. Pax Romana	508
9. Julia- Claudian Hanedanı ve İkinci İmparator Tiberius (M.S.14-37)...	509
10. Diocletianus ve Tetrarşi	509
11. Batı Roma İmparatorluğu'nun Yıkılışı.....	511
12. Anadolu'da Roma Eyaletleri	515

Dördüncü Bölüm

Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu (330-1453)	519
1. Konstantin Hanedanlığı (306-363)	521
2. Theodosios Hanedanlığı (379-457).....	528
3. Leo Hanedanlığı (457- 518)	530
4. Justinos Hanedanlığı (518- 602)	532
5. Herakleios Hanedanlığı (610-717).....	536
6. İsaoria/Suriye Hanedanlığı (717- 802)	539
7. Amorion/Frygia Hanedanlığı (802-867)	541
8. Makedonya Hanedanlığı (867-1059).....	543
9. Dukas Hanedanlığı (1059-1081).....	546
10. Komnenos Hanedanlığı (1081-1185).....	547
11. Angelos Hanedanlığı (1185-1204)	548
12. Latin ve İznik Grek İmparatorlukları (1204-1261).....	549
13. Palaiologos Hanedanlığı (1261-1453).....	550

Beşinci Bölüm

Haçlı Seferleri ve İslam Dünyası	553
1. Haçlı Seferlerinin Oluşumu.....	553
1.1. Haçlı Seferlerinin Tanımı ve Arka Planı.....	553
1.2. Papa II. Urbanus'un Haçlı Seferi Çağrısı (27 Kasım 1095).....	561
2. Birinci Haçlı Seferi	565
2.1. Haçlılara Karşı Bizans'ın Tavrı ve İlk Tepkiler	565
2.2. "Halkın" Haçlı Seferi.....	569
2.3. "Baronların" Haçlı Seferi.....	573
2.3.1. İznik'te Yaşananlar	575
2.3.2. Dorylaion Savaşı ve Haçlıların Anadolu'daki Yürüyüşü	576

2.3.3. Antakya Haçlı Devletinin Kuruluşu.....	577
2.3.4. Kudüs Krallığı'nın Kuruluşu	579
3. 1101 Yılı Haçlı Seferleri.....	581
4. İkinci Haçlı Seferi.....	584
5. Üçüncü Haçlı Seferi	587
5.1. Kudüs'ün Fethi'nin Avrupa'daki Yankıları ve Üçüncü Haçlı Seferi İçin Çağrı:.....	587
5.2. Alman İmparatoru Friedrich Barbarossa'nın Haçlı Seferi.....	588
6. Dördüncü Haçlı Seferi:	590
7. Beşinci Haçlı Seferi	593
8. Altıncı Haçlı Seferi	594
9. Yedinci Haçlı Seferi	595
10. Sekizinci Haçlı Seferi	596
11. Dokuzuncu Haçlı Seferi ve Haçlı Hâkimiyetinin Sonu	597
12. Haçlı Seferlerinin Sonuçları	598
Kaynakça	603

Önsöz

Tarih ilminin oraya çıkışı insanlık tarihinin başlangıcına kadar gitmektedir. Hernekadar modern anlamda *tarih* yazının icadi ile başlatılmış bile olsa, insanın ve insanlığın var olduğu her dönemde tarihi olaylar bununla birlikte tarih de var olmuştur. Tarih ilmi üzerine çalışanlar tarihi olayları daha iyi anlayabilmek ve daha iyi inceleyebilmek amacıyla belli çağlara ve dönemlere ayırmışlardır. Bu sayede tarih zaman ve mekân sınırları içerisinde daha anlaşılır şekilde ortaya konabilmiştir. Yazının icadından önce bile insanlar belli başlı olayları zaman başlangıcı olarak kabul ederek insanlık tarihini kendi içerisinde dönemlere ayırmasını bilmişlerdir. Bu durum yazının icadından yani tarihin başlangıcından sonra da devam etmiştir.

Ele almış olduğumuz bu eser zaman ve mekân sınırları içerisinde tarihin bir dönemini kapsamaktadır. Tarihin çağlara ayrılması çok tartışmalı olsa da günümüzde batı ve doğu bilim insanları tarafından genel anlamda kabul görmüştür. Okuyucu bu eseri incelediği zaman tarihin bu dönemi hakkında detaylı bilgi sahibi olacaktır. Fakat burada şunu ifade etmekte fayda vardır. Aydınlanma felsefesi ile birlikte dünya üzerindeki birçok maddi ve manevi olaylar üzerinde etkili olmaya başlayan Avrupa Medeniyeti, Tarihin tasnifi hususunda da baskın bir rol oynamıştır. Bunun için de tarihin tasnifinde Avrupa'nın çok açık bir tesiri ortaya çıkar. Kaleme aldığımız ve tüm yönleri ile ortaya koymaya çalıştığımız Orta Çağ aslında “İslam Kültür ve Medeniyeti” ile “Türk-İslam Kültür ve Medeniyeti” açısından tam anlamı ile aydınlık bir dönemi ifade eder. Eğer Orta Çağ, Avrupa Tarihinin geleneksel ve şematik olarak üç bölüme ayrılmasından hareketle ortada kalan çağa verilen isim ise diyecek bir sözümüz yok. Fakat kendi karanlık çağlarını örtmek adına Türk İslam Kültür ve Uygarlığını da kendi çuvarlarının içine doldurmak için böyle bir tasnif yapmışlar ise burada yeniden çağları değerlendirmemizde büyük fayda

vardır. Bunun için biz de eserimizi iki kısım halinde oluşturarak böyle bir yanlışlığın önüne geçmeye çalıştık. Burada şunu da bilmekte fayda var. Ortaçağ Avrupa'nın Rönesans, Reform ve Aydınlanma öncesi karanlıklar içerisinde boğuştuğu dönemi ifade etmektedir. Eser içerisinde kaleme aldığımız Emevi, Abbasi, Memlûk, Selçuklu Medeniyetleri'nin Avrupa merkezli tasnif edilen Orta Çağ kavramı içerisinde değerlendirmek bu medeniyeti ortaya koyanlara haksızlık olur. Aynı şekilde Roma ve Bizans Medeniyetlerinin belli dönemlerini de Orta Çağ karanlığı içerisine sıkıştıramayız.

Bu çalışma Orta Çağ tarihine toplu bir bakış olmanın yanısıra Orta Çağ ders kitabı niteliğinde de hazırlanmıştır. Eserin benzerlerinden ayrılan tarafı iki kısım olarak kaleme alınmış olmasıdır. Birinci kısım İslamiyetin Doğuşundan Orta Çağ'ın son bulduğu İstanbul'un fethine kadar yedi bölüm halinde, ikinci kısım ise Hristiyanlığın yayılışından gerçek anlamda Orta Çağ karanlığını ifade eden Avrupa kısmı olarak beş bölüm halinde herbiri kendi alanında uzman Türkiye'nin çeşitli seçkin üniversitelerinde görev yapan on üç bilim insanı tarafından kaleme alınmıştır.